Жеңіс мерекесімен, қымбатты нұралықтар!

НҰРА

Еженедельная газета Нуринского района

№ 18 (4679)
СУББОТА,
5 мая
2001 года

Газета издается с 1 мая 1963 года | ГАЗЕТА ВЫХОДИТ НА КАЗАХСКОМ И РУССКОМ ЯЗЫКАХ | ЦЕНА ДОГОВОРНАЯ

9 Мая – День Победы

Через несколько дней наша республика, Содружество Независимых Государств, все прогрессивное человечество в торжественной обстановке отметят 56-ую годовщину Победы в Великой Отечественной войне. Эта памятная дата — в сердцах и умах каждого из нас. Огромную цену заплатил народ за то, чтобы приблизить этот день. С фашистскими захватчиками удалось покончить за долгих 1418 дней и ночей, на полях кровавых и жестоких сражений. Победа наша ковалась и каждодневным трудовым подвигом тех, кто был в тылу.

Завоеванная ценой миллионных жертв и беспримерных лишений, Победа навсегда вошла в историю как яркий символ дружбы народов, верности воинскому долгу, несгибаемого патриотизма и преданности Отечеству.

[illegible]очти 45 тысяч карагандинцев достойно сражались на фронтах Ве-л[illegible]й Отечественной, внося весомый вклад в дело разгрома гитлеровс[illegible]х полчищ. 18 тысяч из них пали смертью храбрых на полях боевых [illegible]ствий . Здесь, в Центральном Казахстане, были сформированы буду[illegible] прославленные соединения и части, отличившиеся в боях за Моск[illegible] Ленинград, участвовавшие в великой Сталинградской битве.

[illegible]ордость за ратную доблесть и героический труд дедов и отцов, братьев и сестер переполняет наши сердца. В памяти народной, навечно остался светлый образ наших земляков, вписавших свои имена в летопись Великой Отечественной. Среди них Нуркен Абдиров, Мартбек Мамраев, Петр Теряев, Андрей Дударенко, Иван Колодий, Семен Лебедев и многие, многие другие, чьи мужество, самоотверженность и отвага помогали выковать победу над общим врагом и отстоять мир.

В первые же дни войны казахстанцы встали в ряды Вооруженных Сил страны и героически сражались с врагом, защищали Родину. Более миллиона казахстанцев были отправлены на фронт, многие из них прошли краткосрочные курсы военной подготовки и направлены в действующую армию. Семьсот тысяч добровольцев трудились в строительных батальонах, находились в трудовых армиях, которые строили оборонные объекты, электростанции, железные дороги, участвовали в ремонтных работах.

Мужественно сражались наши земляки на фронтах Великой Отечественной войны: И.А.Ткаченко, К.Быкилов, Б. Аужанов, Г.А.Сосин и на подступах Ленинграда и Москвы стояли нуринцы: Г. Рахимбеков, Х.Б.Ермагамбетов, Ф.Д.Бондаренко, фронтовые дороги прошли Н.В.Макаров, Елеукен Жахин, Т.Файзуллин, И.М.Андриенко и многие другие. В боях за Ростов и Кишинев, Софию и Львов, Кавказ прошли боевой путь Култас Ниязов, А.Я.Баранов, А.И.Куликов, Ш.Мавлин, Н.Р.Касьянов, И.А.Иконников. Сердечная благодарность за этот подвиг живым, и вечная память умершим и погибшим в боях с врагом. В освобождении Киева и Минска, Новороссийска и Керчи, Бреста и Тулы участвовали Х.Б.Ермагамбетов, С.Дюсембин, долгие дороги войны прошагали Хамит Топаев, С.С.Рябиков, П.Г. Савченко, П.И. Свиденко, [illegible].П. Тишков, Жакен Шерубаев и многие наши земляки, а 24 июня на [illegible]рвом параде Победы в Москве шагал в строю полный кавалер орде[illegible] Славы трех степеней Муташ Сулейменов.

В огненные годы более трех тысяч нуринцев ушли на войну, из них [illegible]дый третий не вернулся домой. Многие пришли инвалидами и сей[illegible]ас ветеранов войны с каждым годом остается все меньше и меньше. Ратный и трудовой подвиг земляков навсегда войдет в историю, останется в памяти народной, будет служить ярким примером для молодежи и подрастающего поколения.

С праздником Победы Вас, ветераны Великой Отечественной войны. С праздником Вас, труженики тыла, трудармейцы и воины-афганцы. Здоровья Вам, долгих лет жизни, достатка и большого человеческого счастья!

Д. АХМЕТОВ.

Құттықтаймыз!

Қымбатты ардагерлер! Құрметті нұралықтар!

Мамыр айының 9-шы жұлдызында еліміздің Ұлы Отан соғысындағы Жеңісіне 56 жыл толады. Бұл айтулы мереке Қазақстанда, Достастық мемлекеттерде, басқа елдерде де жыл сайын айрықша тойланады. Бүкіл халқымыз, оның Қарулы күштері екінші дүниежүзілік соғыста теңдесі жоқ ерлік көрсетті, фашизмді талқандауға негізгі үлес қосты. Даңқты жауынгерлеріміз, партизан құрамында болғандар майданда неміс басқыншыларымен шайқасты, ал тыл еңбеккерлері отты жылдары өндірісте де, ауыл шаруашылығында да қажырлылықпен жұмыс атқарды.

Ұлы Отан соғысында қазақстандықтар, соның ішінде нұралықтар да туған жерімізді жаудан қорғады, батырлық көрсетті, ордендермен, медальдармен наградталды. Майдандағы ерекше ерліктері үшін жерлестеріміз Иван Михайлович Колодий мен Семен Андрианович Лебедевке Кеңес Одағының Батыры атағы берілді, ал Мүтәш Сүлейменов жауынгерлік Даңқ орденінің толық иегері болды.

Сол бір қиын кезеңдегі біздің әкелеріміз бен аталарымыздың ғажайып ерлігі, нағыз ержүректігі келер ұрпаққа ұмытылмас үлгі ретінде ғасырлар бойы сақталады. Олардың есімдері біздің жадымызда мәңгі-бақи қалады және жауынгерлеріміздің майдандағы ғажайып ерліктеріне бүгін біз басымызды иеміз.

Ерекше маңызды мерекенің бірі — 7 Мамыр. Ол — Тәуелсіз еліміздің Қарулы Күштерінің күні. Қазір оның қатарындағы жауынгерлеріміз Отан алдындағы азаматтық борышын ойдағыдай атқаруда және Жеңіс күнін жарқын мереке ретінде бүкіл халықпен бірге ерекше атап өтейін деп отыр.

Барлық соғыс ардагерлерін, бүкіл аудан жұртшылығын алда келе жатқан Жеңіс күнімен шын жүректен құттықтаймыз. Мықты денсаулық, ұзақ ғұмыр, баянды бақыт тілейміз.

Мерекелеріңіз құтты болсын ардагер ағалар, құрметті жерлестер!

Д. ҚҰСАЙЫНОВ,
аудан әкімі.
Т. РАХЫМБЕКОВ,
аудандық мәслихаттың хатшысы.

С Днем Победы !

Уважаемые ветераны Великой Отечественной войны, труженики тыла, дорогие нуринцы!

Через несколько дней наша республика, как и все страны СНГ, в очередной 56-й раз отметит всенародный праздник — День Победы. Мы с особым волнением и трепетом ждем и встречаем этот светлый величественный день, навечно вписанный в историю. Мы испытываем особое чувство гордости за наше старшее поколение, сумевшее с достоинством преодолеть все тяготы военных лихолетий на пути к долгожданной Победе.

Сегодня мы преклоняемся перед фронтовиками и теми, кто беззаветно и самоотверженно трудился в тяжелые годы в тылу, ковал Победу на заводах и фабриках, на пшеничных полях и животноводческих фермах! Наша победа оплачена дорогой ценой. Воздавая должное всем, внесшим вклад в нее, мы глубоко скорбим о тех, кто пал смертью храбрых на полях сражений Великой Отечественной войны. В общую победу большую лепту внесли и нуринцы. Сыновья и дочери степной Нуры сражались под Брестом, защищали Москву, Ленинград, Сталинград, дошли до Берлина. Более трех тысяч нуринцев с честью защищали родную землю от врага, каждый третий не вернулся домой, многие стали инвалидами. И горько сознавать, что с каждым годом все меньше и меньше ветеранов встречает светлый День Победы: чаще стали напоминать о себе годы и боевые раны. Ваши ратные подвиги во имя Родины заслуживают самой высокой оценки, являются ярким примером для молодежи. Низкий вам, поклон!

Примечательно, что накануне праздника, 7 Мая, наш суверенный Казахстан отметит День защитника Отечества. Молодым воинам есть с кого брать пример. Пусть продолжается извечная связь поколений.

Сердечно поздравляем вас, уважаемые ветераны войны и труда, труженики района с наступающим праздником Победы! Желаем всем крепкого здоровья, долголетия, мирного неба и большого человеческого счастья!

Д. КУСАИНОВ,
аким района.
Т. РАХИМБЕКОВ,
секретарь районного маслихата.

Дорогие нуринцы!

Военный комиссариат Нуринского района поздравляет вас с Днем защитника Отечества. В государственной стратегической программе "Казахстан-2030" национальная безопасность определена приоритетом номер один. Поэтому первостепенное внимание уделяется строительству и модернизации наших Вооруженных Сил, оснащению их современными средствами вооружения.

Желаю офицерам, молодым воинам, призывникам крепкого здоровья, профессиональной подготовки, выучки, готовности в любую минуту прийти на помощь друг другу, защитить страну от возможных посягательств извне.

Пусть крепнет наше молодое государство, пусть царят мир и покой на земле, пусть наши сыновья достойно несут службу в рядах Вооруженных Сил Казахстана. Желаю всем благополучия, радости, успехов во всех добрых начинаниях.

М. АХТАЕВ,
военный комиссар Нуринского района.

Уважаемые ветераны!

Президиум районного совета организации ветеранов от всей души поздравляет с 56-летием Победы в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг., всех бывших фронтовиков, тружеников тыла, узников фашистских лагерей, вдов погибших мужей и умерших ветеранов, всех жителей района.

Желаем крепкого здоровья, долголетия, счастья, мирного неба, чтобы эта страшная война больше не повторилась. Мы низко склоняем головы перед мертвыми и живыми, теми, кто, не жалея себя, ковал Великую Победу, которая навсегда останется в народной памяти.

Президиум совета
организации ветеранов войны
и труда Нуринского района.

7 Мая – день работников связи

Свой профессиональный праздник коллектив районного узла телекоммуникаций встречает в трудных условиях, сложившихся как следствие тяжелой зимы. Отсутствие дорог, постоянные отключения электроэнергии, особенно по сельским АТС, не позволили своевременно выполнить профилактические и ремонтные работы как по линейным, так и станционным трактам, что, в конечном счете, сказалось на качестве связи. Однако, несмотря на все трудности, районный узел телекоммуникаций за 1 квартал текущего года, доведенный план доходов, выполнил на 105%, оказано услуг связи на 5805 т.т.

Установлено 87 телефонов при плане 55.

Большая работа предстоит в летний период по текущему ремонту линейных и станционных сооружений. Кроме того, собственными силами планируется осуществить замену АТС в с. Шахтер, с. Жараспай, перенос в с. Амантау и многие другие работы.

Все эти планы можно осуществить только дружным и слаженным коллективом.

А такой коллектив у нас еще сохранился и трудятся в нем, такие замечательные люди, знающие свое дело специалисты, как: Т.И. Соломатина – старший телеграфист, Б.Е. Жукушева – главный бухгалтер, Р.И. Гизатулина – бухгалтер, Н.И. Михайлюк – старший электромеханик ЛАЗа, И.Г. Вишницкая – экономист, А.Ж. Аубакиров – главный инженер, В.П. Бычек – инженер ГТС, Е.Ф. Чемерисова – старший монтер ГТС, Б. Зейнулина, И. Думчус, А. Садвокасова, Н. Кенис – телефонистки МТС, В.И. Оноприенко, В.Г. Бычек – бригадиры линейных бригад, М. Ахметов, В. Дайнеко – монтеры СТС, А. Козодой – кабельщик-спайщик и многие другие.

От всей души хочу поздравить всех связистов Нуринского РУТ с нашим профессиональным праздником и Днем Победы, пожелать всем крепкого здоровья, благополучия, творческих успехов в работе и, конечно, предоставления качественных услуг связи.

П. БЫЧЕК,
директор Нуринского РУТ.

Пусть ваших судеб повторенья не будет в судьбах сыновей

Считанные дни остаются до всенародного праздника — Дня Победы советского народа в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг. Кажется, недавно отмечали 55- летие знаменательной даты, но прошел год. Для кого-то быстро, а для кого-то медленно. Для пожилых, наверное, быстро, несмотря на то, что часть этой категории людей испытывала повседневные трудности со здоровьем, в материальном положении. Быстро — потому, что время неумолимо приближает каждого из нас к последнему рубежу. Ушли из жизни часть бывших фронтовиков, тружеников тыла. На сегодня в районе проживает 92 инвалида и участника войны, 92 труженика тыла, награжденных медалями "За победу над Германией", "За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг" и примерно более чем в три раза — тружеников тыла, не награжденных медалями, но которые 13-14-летними детьми начали свою трудовую деятельность в суровые годы военных испытаний.

Посещая совет ветеранов, они рассказывали как голодными, в рваной и латанной одежде и обуви работали в колхозе, пасли скот, помогали сеять и убирать хлеб, стояли у станков на фабриках и заводах, изготавливая снаряды и оружие для фронта, для победы. Слушаешь, видишь их слезы и задумываешься о том, какие это были сильные люди, какие патриоты, какая трудная доля выпала на их детство и юность. Печально, что эти воспоминания остаются только в узком кругу. Пусть простят меня участники войны, они в совете ветеранов всегда на первом плане и им всеми инстанциями уделяется, по возможности, больше внимания, а вот о тружениках тыла не всегда и везде мы говорим так, как они этого заслуживают .Поэтому в преддверии этого великого праздника мне хотелось бы наряду с ветеранами войны сказать и труженикам тыла много теплых и душевных слов от нашего президиума, от себя лично. Не каждый из вас выписывает газету "Нура", поэтому прошу тех, кто является ее читателем, передать этой категории людей поздравление президиума совета ветеранов по случаю 56-й годовщины Великой Победы. Мы не можем персонально послать каждому открытку, я это говорю потому, что часть тружеников тыла обижается и упрекает, что, если не дали подарок, то, хотя бы поздравили открыткой. Подарки, письма, открытки — на это все требуются деньги, а в фонде ветеранской организации их нет.

Отдельные показывают пальцем на власть района. А власть помогает, чем может, поддерживает ветеранскую организацию по силе возможности и даже порой сверх того. Но... в бюджете района на это средств практически не предусмотрено, т.к. есть постановление Правительства о том, что общественные организации не финансируются за счет бюджета. Общественных организации в Казахстане много, и каждая из них работает за счет спонсоров, своих источников дохода, за счет членских взносов. В организации ветеранов спонсорами являются наши трудовые коллективы, которые из своих личных средств на праздники чествуют своих ветеранов. За это им большая благодарность и признательность. Тем не менее ветеранская организация Республики Казахстан стоит на одном из первых мест и пользуется заслуженным уважением, начиная с Президента страны. О тружениках тыла шел серьезный разговор на прошедшем 21 марта 2001 г. съезде ветеранов. Ветеранская организация страны добивается, чтобы повысить, как мы говорим, льготы награжденным. Но и дать льготы тем, кто работал в годы Великой Отечественной войны и не был награжден. Препятствие этому — вопрос финансирования. Когда объясняешь это, как правило, слышишь возмущения. Поймите, то, чтобы платить действующие льготы государство увеличило налог на определенные виды коммерческой деятельности, на транспорт и т.д. в 10-20 раз.

Сейчас разрабатывается проект закона "О ветеранах», в обсуждении которого будет идти разговор о всех тружениках тыла. Поэтому прошу вас, дорогие ветераны, не обижаться на наш совет, на власть района, области, а принять активное участие в подготовке закона "О ветеранах", писать индивидуально, коллективами свои предложения в Парламент Республики.

Была бы возможность вас чествовать подарками на праздники, юбилеи — мы бы это делали с превеликим удовольствием, а пока, такой возможности нет. 10 лет прошло после развала СССР, все бывшие союзные республики стали самостоятельными государствами, и вы сами видели, испытали на себе, с какими трудностями происходило и происходит их становление. Главное, что у нас мир, спокойствие, свобода действий. Не думайте, что я кого-то хочу оградить, защитить. Что есть, то есть, на все надо смотреть реально.

Трудно всем, но еще труднее тем, кто на все закрыл глаза и ничего не хочет ни видеть, ни слышать. Я, например, верю, что все-таки вопрос со льготами для ненагражденных тружеников тыла должен решиться. Дорогие и многоуважаемые ветераны войны и тыла! Крепкого вам здоровья, сил и энергии, чтобы еще как можно дольше пожить на этом свете, ради своих детей, внуков , да и самих себя. Ведь вас так мало осталось. Будьте рядом с нами. Всех вас с днем Великой Победы!

С. ИВАЩЕНКО,
председатель совета организации
ветеранов Нуринского района.

С праздником Победы, дорогие нуринцы!

ЖАЛЫНДАП ЖАНУ

немесе өлімді басқа тепкен, өмірдің гүлін еккен майдангер-ұстаз Мүтәш Сүлейменовпен сырласу

(Эссе)

Жарты ғасырдан астам уақыт өтсе де сонау бір алапат соғыстың жан жарасы да, тән жарасы да жазылар емес. Өлілер қара жер қойнына ала кетсе, тірілер жүрегіне, бойына сақтап келеді. Қазақстаннан 1200 мыңдай адам майданға аттанса, 410 мыңы опат болыпты. 96638 адам орден, медальдармен марапатталыпты. Қан майданның серкелері - 497 адам Кеңес Одағының Батыры (соның 100-і қазақтар), 142-і "Даңқ" орденінің толық иегері атаныпты. Қазір осылардың қаншамасының арамызда жүргенін дәл айта алмаймын. Әй, аз қалды-ау!

Солардың бірі - "Даңқ" орденінің үш дәрежесінің толық иегері, ұрыста елдің айбыны, ұлы істе ұрпақ бағбаны болған ұстаз, ардагер азамат Мүтәш Сүлейменов ағамыз. Мүкеңмен көптен жақсы таныс-біліс болғандықтан биылғы сексен деген биіктің сеңгіріне шығар мүшел тойы алдында көңілде жүрген көп ойдың кейбіреулерін оқырманға ұсынбақпын.

Батыр ағамыздың бойына біткен қарапайымдық, кішіпейілдік, имандылық, инабаттылық қасиеттер кімді болсын тәнті етерліктей. Біз мақтағанмен өзі мақтануды білмейді. Онда арнасынан аспайтын байсалдылық, ерінбей еңбектенетін табандылық, ұлағатты ұстазға тән ұстамдылық бар.

Баяғы 67 жасында қалмақтың жас батырымен жекпе-жекке шығып жайратқан Қабанбай батыр сынды алып та емес. Хас шебердің қолынан қырналып, сырланып шыққан асыл бұйымдай әсем. Бойы да, ойы да бұзылмаған таза, жаны жайсаң да мөлдір. Талайды иіп енкейткен сексеннің өзі белін бүге алмаған. Енді міне денсаулығы сыр бере бастаса, ол кешегі отты майдан жылдарының "ескерткіштері" болар. Қар жамылып, мұз төсенген, түлкі құрсақ жүрген айлар, нәр сызбаған, су татпаған қиямет қайым күндер "мені ұмыттың ба?" деп түртпектей бастағаны ма, қалай?

- Мүке, мен сізбен теледидарда жүргенде талай сұхбат құрғаным есіңізде шығар. Сіздің сондағы әңгімелеріңізді түгелдей еске сақтадым десем жаңсақ болар. Дей тұрсақ та сыйлас, сырлас болып кеткен сияқтымыз, - деп інілік наз білдіремін. - Бүгінгі әңгімені сіздің жастық шағыңыздан бастасақ қалай көресіз?

Мүкең сонау алыста қалған балалық, жастық шағын көз алдынан өткізіп, таразылап отырғандай, біраз үнсіздіктен соң, бір сәт жүзіме тіктеп қарады да шешіліп сөйлеп кетті.

- Біздің ұрпақ "даяр асқа тік қасық" болған емес. Ақ пен қызылдың арпалысқан аласапыран жылдарында дүниеге келіппін. Жер сілкінгендей алапат басталды. Алдымда аранын ашып ашаршылық тұр екен. Әкем Сүлеймен Қарабеков Тоқа руының Тілен деген бұтағынан. Еті тірі азамат екен. Ауру мен аштық араласып, өмірден ерте кетті. Нұра бойында су көп. Соның бірі - "Лақсалған" көлінде Теміржан, Қопа деген балықшылардың етегінен ұстап, балық аулап күн көрдім. Өз анамды ғана емес, бір ауылды асырауға тырбанып үлес қостым. Өстіп жүргенде көктем күндерінде бір ұрадан бір қап бидай тауып алып, жарты дәніне тіс тигізбей, жерді күректеп, үш жерге бидай ектік. Құдай берді. Күзде едәуір астық алдық. Аузымыз асқа тиіп, кенеліп қалғандаймыз. Осыдан соң шешемді алып, "Құланөтпеске" көшіп бардым. Әкіш Әбдіхалықұлы атты кісімен бірге тағы да балық аулауға кірісіп кеттім. Елде мал қалған жоқ. Аштық көзі үңірейіп келіп, өлім сеуіп, "өнімін" орып жатты. Ел жапатармағай Нұра бойына, одан әрі Қарағандыға жөңкілді. Коммунистік жастар мектебі дегенге іліктім. Қойшы, әйтеуір, соғыс басталғанша 9-сыныпты бітірдім. Ұжымшар құрылғанда есепші болдым. Еңбектене жүріп онжылдық білім алдым. 1942 жылдың басында әскерге алындым. Одан соң Орскіде бір айлық әскери даярлықтан өттім.

- Балалық, жастық шағыңыз тым ауыр болған екен, Мүке.

- Бізде сол шақтар атымен болмады ғой деймін. Әлгідей қиындықтардан соң майдан көрігіне түсу оңай дейсіз бе?

- Солай, Мүке, Біз әлі майданға кіргеміз жоқ. Басқадай айтар не бар?

- Басқа айтарым, 1954 жылы тың көтеру жұмысына араластым. Сол кезде Казгородокте дене тәрбиесінен сабақ беретін едім. "Қызыл шілік" деген жерде жүгері ектік. Негізгі күш - мектеп балалары. Директорымыз Жанайдар Әубәкіров деген кісі еді. Жақсы өнім алдық. Күзде 70 баланы бастап егін орағына қатыстым. "Шұңқыр көл" ұжымшарына да қол ұшын бердік.

- Жарайды, Мүке. Енді майданға кірсек қайтеді?

- Кірсек кірейік. - Мүкең жымиып күліп қойды. - Әңгімені қалай жалғастырсақ екен?

- Әңгімені Даңқ орденінің үш дәрежесін қалай алғаныңыз жөнінде сабақтасақ.

- Олай болса, мына бір қағазбен танысқан жөн болар - менің қолыма 1943 жылы Қызыл Армияның Жоғарғы саяси Басқармасы қазақ тілінде "Даңқ" орденіне кімдер ие бола алады? деген мазмұнда шығарған кішкене ғана 4 беттік үндеу қағазды ұстатты. Майдан жәдігерінің қысқаша мазмұны мынадай: 1) Сен жаудың бекініп жатқан жеріне бірінші болып бұзып кірсең; 2) Өртеніп жатқан танктың ішінде жауынгерлік тапсырманы орындай берсең; 3) Өз бөлімшеңнің туын сақтап қалсаң, жаудың туын тартып алсаң; 4) Жараланғаныңа қарамай соғыса берсең; 5) Жаудың он және одан да көп солдаты мен офицерін жоқ қылсаң; 6) Ұрыста командиріңді сақтап қалсаң; 7) Өзіңнің танк ататын мылтығыңмен атып, жаудың екі танкін істен шығарсаң; 8) Жаудың блиндажына, окопына бірінші болып бұзып кіріп, гарнизонын жойсаң... Қысқасы осы айтылғандардың қай-қайсысын орындасаң да Даңқ орденімен марапатталасың. Үндеу таза қазақ тілінде, жауынгердің рухын көтеретіндей көркем жазылған. Бір айта кетер жай, соғыс кезінде қазақ сияқты басқа шағын ұлттар тілдерінде де осындай үндеулер, газеттер шығарылып тұрған ғой. Осындай адам санасына нәр беретін жалынды үгіт - насихат жұмыстарының басында менің қаламдастарым журналист ағайындар жүрді - ау деген ой мақтаныш тудырады екен... Үндеу "оқы да жолдасыңа бер" деп тапсырады жауынгерге.

- Мазмұнын түсіндім, Мүке, - дедім. Мына құжатқа қарағанда сізге Даңқ орденінің үш дәрежесі емес, он дәрежесін беруі керек еді.

- Қалай?

- Былай. Сіз және сіз басқарған танкіге қарсы ататын зеңбірекшілер тобы 19 маусым 1944 жылы Белоруссияның Погоран елді мекенін жаудан босатарда дұшпанның екі атыс нүктесін, 20 солдатын жойып, қалғандарын тырқырата қуған екенсіздер. Осы жолы Даңқ орденінің 3 дәрежесі Сізге бұйырды. Екінші дәрежесін аларда 8-9 тамыз 1944 жылы Осовец қаласының Крышин бекінісін босатарда 1 пулеметін, 8 солдатын, 13-14 тамызда 2 пулемет нүктесін 10 солдатын жойып, жаудың қарсы шабуылын тойтарып, жаяу әскерге жол ашыпсыздар. Үшінші дәрежесін аларда Данциг қаласын босатуға қатысып, жаудың 3 танкісін қиратып, 1 мергенін, 2 пулемет нүктесін жойыпсыздар. Мұның үстіне 17 тамыз 1943 жылы Рославль қаласын азат етерде дұшпанның 2 пулемет нүктесін, 12 жаяу әскерін, бір мергенін жойғаныңыз үшін "Ерлігі үшін" медалін алыпсыз. Ол аз болса 29 маусым 1944 жылы Друть өзенін кешіп өтерде жаудың 3 пулемет нүктесін талқандап, әскерлердің алға жылжуына жол ашқаныңыз үшін Қызыл Жұлдыз орденімен марапатталыпсыз. Бұдан соң тағы да "Ерлігі үшін" медалін иеленіпсіз. Ал, осыған сіз жойған бір танкінің өзі неше мың адамның өмірін қиятынын қоссақ Даңқтың он дәрежесімен марапаттаса да көп болмас еді дегенім содан. Кейін әйтеуір Даңқ орденінің үш дәрежесін алғандарды Батырдың Алтын жұлдызын алғандармен теңестірді ғой. Оған да шүкіршілік дейміз. Майданда ертегідегідей ерлік көрсеткен Бауыржан Момышұлының омырауына Жауынгерлік Қызыл Ту орденінен артықты қимағанын еске түсірсек, Кеңестік қасаң саясаттың ұлттарды осындайда алалауының салқыны тиді ме? деген ой келеді.

- Ол кезде орден үшін соғысыппыз ба? Не берсе де риза болдық. Әйтеуір тірі қалдық. Соған тәубә дейміз, - дейді Мүкең салқын ғана.

Мүкеңнің Жоғарғы Бас қолбасшының бұйрығымен 11 рет алғыс алғанын, кейін 1985 жылы Отан соғысы орденінің 1 дәрежесімен марапатталғанын, бірнеше қалаларды босатуға, бірнеше өзендерді кешіп өтуге қатысқаны үшін алған сандаған медальдарын санамаламай-ақ қояйық. Біздің анық білетініміз Мүтәш Сүлейменов - Отан үшін сан рет отқа түскен, бірақ күймеген, елінің, ұлтының намысын бермеген, қазақ халқының батыр ұлдарының қатарында тарихта қалатын, майдандағы ұрыста да, еңбектегі ұлы істерде де алда болған аяулы да ардақты Азамат. Бұған ешкімнің таласы жоқ.

- Соғысты осымен аяқтайық, Мүке. Айтар оқиғалар аз емес. Оның бәрін таратып жазу үшін уақыт керек. Енді Жеңіс парадтарына қатысып көрейік. Сіз сондай парадтардың төртеуіне қатысқан бірден бір куәгер боларсыз?

- Осылардың ішінде бірінші парадтың жөні бөлек. Оған әр майданнан - 800-дей адам қатысты ғой. Өте салтанатты өтті. Онда мен Германия жерінде едім. 2 - Белорус майданының қолбасшысы маршал К.К. Рокосовский. Өте сұлу адам. Бойы басқалардан асып тұратын. Таңертеңгілікте біздің полктан үш адамды - мені, Кеңес Одағының Батыры Калмановты және бір барлаушыны штабқа тез жетсін деген хабарды естідік. Бұл - төрт жыл соғыс сұрапылын бастан кешкен біздердің қуанышымыз қойнымызға сыймай шалқып-тасып жүрген кезіміз ғой. Өндірдей жаспыз. Осы алғашқы парадқа қатысқанымды әрі мақтаныш, әрі мәртебе санаймын. Дандайсыған фашист армиясының туларын Ленин мавзолейінің іргесіне құлаштап лақтырып тастап, бүкіл әлем алдында дұшпанды масқаралаған парад осы.

- Бұдан кейінгі парадтар...

- Бұдан кейін Жеңістің 40 жылдығына және елу жылдығына арналды ғой. Жеңістің 25 жылдығында Даңқ орденінің үш дәрежесіне иегерлердің кездесуіне қатыстым. 45 жылдықта КСРО Президенті М. Горбачев қабылдады. Ең соңғысы - 2000 жылғы парад. Одақ тарағанмен кешегі сұрапыл соғыста бірге болған қанды көйлек майдандастармен кездесудің әсері айтып жеткізгісіз. Өмірдің заңы ғой. Өрттен қалғандай селдіреппіз. Кешегі лебімен от тұтатқан жастар ақ бас аталар болыппыз. Бірақ жүрегімізден от кетпепті. Міне, осы жолы соны сездім. Тәуелсіздік алған алтын Отаным - Қазақ елінің бір өкілі болып барғаныма, соған мүмкіндік берген Аллама мың мәртебе шүкіршілік, тағдырыма ризалық білдіремін!

Осы әңгіме үстінде Мүкеңнің жүзі жайнай түсіп, бойына бір ғаламат күш құйылып, жасарып кеткендей сезілді маған.

- Осыған байланысты бір сұрақ туады. Кейбіреулер Ұлы Отан соғысы деген жоқ. Кімнің отанын қорғадық? - дегенді айтады. Осы мәселеге қалай қарайсыз?

- Бұған менің жауабым қысқа. Қазақта "Кімнің жерін жерлесең, соның суын суларсың" деген бар. Ол кезде бүкіл Одақ халқының тағдыры қыл үстінде болды. Біз Отанды қорғай отырып, бүкіл әлемді фашизм апатынан сақтап қалдық. Сонымен бірге қазақ халқының мәртебесін көтердік. Есіңізде ме, немістердің "қайсар қаралардың" - қазақтардың ерлігін қызғана да қызыға жазғанын. Арғы жағы түсінікті болар. Ал, "Ұлы Отан соғысы" деп атай ма, жоқ 2-дүниежүзілік соғыс деп атай ма, оны тарихшылардың үлесіне қалдырайық,- деп Мүкең бұл мәселеге нүкте қойғандай болды.

Енді бір пендешілік сұрақ қояйын. Соғыста қорықтыңыз ба?

Мүкең рахаттанып күліп алды. - Егер мен "қорықпадым" десем сенер ме едіңіз? Әрине, сенбейсіз. Өлімнен қорықпайтын адам болмайды. Дүниенің жарығынан артық, одан қымбат ештеңе жоқ. "Бекер ғой бәрі-бөтен ғой, өмір дегенің бір күндік сәуле екен ғой!"... - деп Мұқағали ақын тегін айтпаған. Бауыржан Момышұлы өзінің "Соғыс психологиясы" деген еңбегінде: "Қорықпайтын адам жер бетінде жоқ... Тәуекелсіз - жеңіс жоқ" деп тамаша айтқан. Мұны былай қорытындылауға болады: аз ба, көп пе қорқыныш басы жұмыр пендеге тән сезім. Бірақ "үш күннен кейін адам көрге де үйренеді" деген бар. Алғашқы ұрыстан кейін етің үйрене бастайды. Әдістенесің. Өлмейін десең - өлтір жауыңды. "Қырық жыл қырғын болса да ажалды өледі". Осыны мен талай рет бастан кештім, көзбен көрдім. Бір полкта танкке қарсы ататын он екі зеңбірек болады. (45 мм-тен 6,75 мм-тен - 6). Әрқайсысының өз командирі бар. Мен соның бірінің командирі болдым. - Жолдың ортасымен жүрме, мина болуы мүмкін, - деп жүргізушіні жолдың шетіне қарай бұрғызғанымша соңымызда келе жатқан зеңбірек минаға соғылып, адамдары мерт болды. Адамның аяқ, қолы жұлынып түсіп, жыбырлап жатады екен. Қорқынышты ма? Әрине. Амал бар ма, өлген артынан өлмек жоқ. Соғыста күйректік жолдас емес. Үрейге жеңгізсең-ақ құрыдым дей бер. Қанша ержүрек болсаң да көзсіз батырлыққа барма. Көзсіз батырлық, Баукеңнің сөзімен айтқанда,- есерсоқтық. Шамаң келгенше ақылмен, әдіспен соғыс.

Майданда талай дос - жолдастарымнан айырылдым. Соғысты бірге аяқтағандары да болды. Солардың көбі кейде түсіме де кіреді. Зеңбірек көздеушісі Николай (Коля) Новойенко, оқтаушы әрі оқ жеткізуші Иванов, взвод командирі аға лейтенент Лованов, батарея партия ұйымдастырушысы Гусев және Никулин, Шишкин сияқты ержүрек жігіттерді ұмытуға бола ма? Соғыстан кейін хат-хабар болмай кетті...

- Мүке, елді сағынған шығарсыз, енді ауылға қайтсақ қайтеді, - деймін қалжыңдап.

- Қайтсақ қайтайық. Соғыс жайында әңгімелеу маған да оңай тиіп отырған жоқ. Тек мынаны айта кетейін. Үш рет жараландым. Майданды тастап кетпедім. Жарамды таңғызып алып, соғыса бердім. Жеңіс жылы 25 қазанда қасиетті Нұра жеріне аяғым тиді. Ұстаздық өмірім басталды. Казгородок мектебінде отыз сегіз жыл, Киевка мен Маржанкөл кеңшарларындағы мектептерде үш жыл - барлығы 41 жыл алғашқы әскери даярлық және дене шынықтыру пәндерінен сабақ бердім. Бала кезімде өзіме білім берген Ақмағамбет Құрманбеков, Елшібек Қаусылов сынды ұстаздарымды, әсіресе, өмір жолын дұрыс таңдауыма ақылшы аға, қиыншылықта арқа сүйер пана болған Омар Сыздықов, Мұхтар Молдахметов есімдерін әрқашан ризалықпен еске алып, дұға қайырып жүремін. Мектептерде Уәтай Әубәкіров, Баймағамбет Мамыраев, Мылтықбай Әскеев, Асға Шалқарбаев сияқты асыл азаматтармен әріптес болдым. Олардың өмір жолдарын үлгілі ұл-қыздары жалғастырып келеді.

Адамның екі қимас ұясы бар. Ол - өзінің отбасы және еңбек ететін ұжымы. Осы екеуі жақсы болса - өмірің көңілді, еңбегің өнімді болады.

- Мүке, отбасы дедіңіз ғой. Жеңгейдің еңбегін ұмытып кетіп жүрмейік.

- Оныңыз орынды. Мен - отағасы, жеңгең - отанасы. Соғыстан оралған соң шаңырақ көтердік. Аты-жөні - Алтын Ахмедина. Өзіміздің Нұраның тумасы. 35 жылдай сауда, аудандық атқару комитеті, кітапханаларда қызмет істеді. Он бала сүйдік. Солардың қазір жетеуі бар. Құдайға шүкір, ержетті, жоғары білім алды. Ел қатарлы еңбектенуде.

- Сіздің абыройлы болуыңызға жеңгейдің көмегі аз болмағанына шүбәсізбіз. Өйткені әлімсақтан еркек-бас, әйел - мойын. Мойынсыз бас бұрылмайды. Бұрылмаған бастың көретіні аз. Ағынан жарылып айтсақ, болашағымыздың қандай болатыны баладан гөрі анаға байланысты болар...

- Оған таласым жоқ. Әйтсе де ана мен баланың бүгінгі тіршілігі көңілімді қанағаттандыра қоймайтынын жасырғым келмейді. Ана - жерге түсер дән, тұқым болса, бала - өнім. Тұқым нәшекі болса, жерді қанша баптасаңыз да сапалы өнім бермейді. Ертеңгі ел бастайтын да, қол бастайтын да баланың тағдыры анамен тамырлас. Осыны ұмытпаған елдің келешегі мол, ал, келешегімізді ойласақ тәуелсіздігімізді нығайту, қорғау-ең алдымен тілге оралады. Сақтық керек. Сақтық - сан соқтырмайды. "Сақтансаң-сақтаймын" деген Алла сөзі. Мен ұстаздық өмірімде жас... рға мың қайтара ескерткен ... лармын. Бүгін де соны қайт... лап айта бергім келіп тұрады...

Тәуелсіздігімізді қолға ал... лы он жыл әлі тола қойған жо... Тарих үшін бұл қас қағым сә... Қиыншылық көп. Еліміз үшін, әсіресе, бұрын жайбарақаттыққа үйренген қазақтар үшін ең қажеттісі деп айтарым: аңқаулық пен жалқаулықтан арылайық. Жан-жағымызға ой салып қарайықшы. Анау қытай, кәріс, немістің еңбекшілдігі бізде неге жетіспейді. Жапон мен американдардың ізденгіштігі неге жоқ? Анау чешендердің болаттай берік рухы, жолбарыстай жүректілігі қайда? Тілімізді құрметтесек, ділімізді тазартсақ, дінімізді берік ұстасақ жоғарыда айтқан қасиеттерді бойымызға сіңірсек - басқалардың жымысқы, жезөкше саясаты біздің маңымызға жолай алмайды. Менің айтарым осы.

Мүкең - бақытты адам. Бақыттылығы қанды қырғыннан аман қалғандығында да емес, одан кейінгі жемісті еңбектерінде де. Сол еңбектері оны ел сүйіктісі, мақтанышы атандырды. Ол - Нұра ауданының Құрметті азаматы. Қаза... орта мектебі оның атында.

"Елдің атын ер шығарады"... Сүйер ұлың болса, сүйсінгені... абзал. Ертеңгі - 10 қыркүйекте... 80 жылдық мерейтойын мәдениетті зиялы елдің дәстүрімен өткізу ел басқарып жүрген азаматтарымыздың абыройлы міндеті дейміз.

Біз Батыр аға - Мүтәш Сүлейменовке ұзақ өмір, шат - шадыман көңіл, шуақты күндер, қуатты жылдар тілейміз!

Масғұт ХАЛИОЛЛА,
Қазақстан Журналистер Одағының мүшесі.

ЗВЕЗДЫ ПОБЕДЫ

Годы военные память
людская
Воплотила в гранит,
проходя сквозь века.
Ушедшие в бой
превратилися в вечность,
В траву — на земле,
в небесах — в облака.

Часто тревожит
нелегкая старость,
Но сердце забыть никому
не дает
Солдат, опаленных
военным пожаром
И тот сорок пятый
волнующий год.

Ходили в атаки,
рыли окопы,
Рвали кольцо в
окружении врага.
Столько дорог прошагали
солдаты...
Встречали их пули
и злая пурга.

Знали, что время настанет
И на израненной в битвах
земле.
Встанет стеной золотая
пшеница,
И мирное солнце засветит
во мгле.

В бронзу и камень одеты
солдаты,
Стоят по планете в каждой
стране,
Звезды Победы над ними
сияют,
Кто жив и кто пал на
войне.

В каждую дату Великой
Победы
Мы с вами, солдаты второй
мировой.
Вы расписались на стенах
рейхстага
И звезды Победы зажгли
над землей.

Н. ФЕДЧЕНКО.

О дяде Коле

Не надо клятв о
Вечной Памяти—
Вы, просто,
посидите с Ним,
Вы покурите, если курите,
И не с легендой, а живым.

Вы помолчите с Ним,
послушайте:
Вой мины —"вроде, перелет"
И соловья , — между
разрывами —
"Вот хулиган — поет,
поет!"

Он по сей день — только
махорку.
Поет в застолье "Огонек",
Себя теперь он называет:
Мол, старый, трухлый
я пенек...

А я пацан, пятидесятых,
Дядь Колю знал совсем
иным:
Он в переводе на сегодня,
Как говорится, был крутым.

Крутым не в долларах
и шике—
Крутым в труде,
крутым в беде.
Он повторял:
"Не в деньгах счастье—
Они— круги лишь на воде..."

Он спас страну и не за деньги
Ее ж с разрухи подымал.
Не воспевая, понимал Он:
Долг, честь и совесть
— капитал.

Дядь Колю чтут у нас
в поселке,
Особенно, — под юбилей
А в будни?
В будни — это проза:
Не может он достать гвоздей.

Дядь Коля — плотник,
Он работник—
и по сей день—
Горит в руках...
Он — на земле, он рядом
с нами
А не парит он в облаках...

В. ТУЛЯКОВ.

МАЙДАН КОМАНДИРІНІҢ СОҚПАҚ ЖОЛЫ

Адам игілігі-өмірде. Өмір - еңбекте ғана. Еңбек етсең мәртебең арта бермек. Жақсы өмір сүру үшін жақсы жұмыс істеу керек. Терлеп еңбек етпегеннің тілегіне жеткенін көргенім жоқ. Осындай аталардың бірі ретінде Щербаков ауылында тұратын Ұлы Отан соғысының және Еңбек ардагері бүгінде ордалы отбасының отағасы Ғайнутдинов Сергей Александровичты мақтанышпен атауға болады.

Осы бір тап-түйнақтай, ісіне сөзі сай аксары жүзді ақсақалмен әйгілі Жеңіс мерекесі алдында өзінің қара шаңырағында әдейілеп тұрып ат өксітіп, іздеп барып жолығудың өзі бір мәртебе! Қасықтай қанымен, каскалдықтың жанындай өмірін болашақтың бүгінгідей жырғаулы тұрмысына арнаған соғыс ардагеріне бәрімізде қарыздармыз. Қатары сиреп, самайларына ақ қырау қонақтаған осынау абзал жандар кешегі сұрапыл соғыстан аман-есен оралып бүгінге көз тігеміз, ұрпақ-жұрағатты боламыз деп ойламаған шығар.

1917 жылғы революцияның жанды құрдасы, бүгінде 84 жаста денесі жеңіл, жүзі жарқын, жүрегі қуанышты емен-жарқын тұрмыс құрып отырған ағамыз былайша тап-таза қазақша сыр толғады. Ағамыз деп отырғаным анамыз "татарларды-ноғайлар" деп әңгіме желісінде аузынан тастамайтын. Мұсылман баласы арғы түбімізге карасақ дініміз, діңгегіміз тамырлас ағайынбыз. Әрісі, осы бергісі Мемлекеттік ...е еркін сайрап отырған ...гереміз бәйбішесі Нина Ивавна Черниковамен тізе коса ...ырып, екі ұл бір кызын ...діршіндей болдырып ел ката...на косты. Тұңғыш ұлы Сашкасы, жалғыз кызы Аленасы, кенже ұлы Витяның орны бөлек дейді сүйікті ата-аналары. Үш немере сүйіп, дала тарландары атанған екі механизатор ұл тәрбиелеген олар ұзақ жылғы еңбектерінің жемісін теруде. Мәуелі жеміс ағашындай бүрлеп, жан-жағына жайқала бастаған бұл жанұяның ұйытқысы, төрдегі төресі, ауылдың ақсақалы, елдің соғыс және еңбек ардагері Сергей Александрович бір сөзінде: - Осы өміріме разымын. Қан майданнан аман оралдым. Өз алдыма отау тігіп, осы Щербаковта көсегеміз көгеріп көңіліміз көтерілді. 1939 жылы Солтүстік Қазақстанда Көкшетау облысының Аккөл станциясында болдым. 1941-42 жылдары Киевтің "Қызылту" артиллериялық мамандық мектебінен өттім. Лейтенант шенімен соғыска аттандым. Соғыстың аты өшсін. Финляндияда соғыстым. Екі рет ауыр жараландым. Басымнан тиген жарақат оңайға соққан жоқ. Мен бәз біреулерше соғыс жайлы айтқым келмейді. Атынан-ақ, белгілі. Өзімен кетсін. Халықты қансыраткан ол күн келмеске кетіп енді көрмейік те айтпайық, қызым, - деді ол басын шайқап. Рас-ау. Сергей Александрович сынды ардагерлердің қолымен жасалынған бейбіт өмір осы күйі сақталып салауатты өмір сүрейік, ағайын!

1942 жылы 11, 12 - ауыр артиллерия полкінің 41-атқыштар бригадасының жаужүрек, қайсар да қағылез командирі болған Гайнутдинов Сергейдің ерлігін көрмесек те қолындағы құжаттары, иығындағы әскери шені мен мұндалап айқайлап тұрған жоқ па! Үш жыл бойында осы алған бағытынан таймастан, II Украина фронтында полк командирі өзінің асқан ерлігі, елі үшінгі асқақ адамгершілікке, жаужүрек сезімге тола азаматтығын үлкен қажыр-қайратпен өтеп жүргенде осында ауыр жарақат алып, 1945 жылы кері қайтарылады. Қараша айының үшінші жұлдызында госпиталға түскен жауынгер Сергей соғыс аяқталудан екі ай бұрын 2 группамен еліне қайтады. Көп ұзамай Ұлы Жеңіс күнімен Ұлы Отан соғысының сұрапыл қан майданында басынан аяғына дейін ерлікпен шайқасып еліне оралады. Міне, осыдан асқан ерлік, осыдан өзге бақыт болмақ емес.

Қанмайдандағы ерлігі үшінгі Ұлы Отан соғысының ардагері күллі орден медальдар, басқада сый-сияпаттан ешқашан шет қалған емес. Омырауы орден, медальдармен жарқырады. Қызыл оттан оралған батыр қырманда егін егіп, өрісте ауылда ақтылы қой бағып енді сол еңбегі үшін бейбіт заманның "Еңбек ардагері" атануы Сергей ақсақалдың нағыз ерлерше от құшағына оранған соғыстан да табан ет, маңдай терін төккен еңбекте де өзінің халқы үшін жаралған азамат екенін танытты. Еңбектегі әр минутын бір несібе ретінде тани білді. Жақсы өмір сүрудің өзі жақсы еңбек етуден басталатынын жастарға үлгі ретінде таныта білді.

"Жұмыс істе туылған соң ел үшін,

Жанды аяма еліңдегі ер үшін"

демекші адамның ісі қандай болса өзі де сондай болады да. Секең мен Нина сынды әжейдің жарасымды тұрмысынан бәріде көрініп тұр. Кім көп еңбек етсе бақыт соған қонатыны даусыз. Бақытты әлі де үбірлі-шүбірлі Щербаков ауылының үлгілі де ұлағатты үлкендерінің бірі болып ғасыр жасаңыз, ардагер ата! Жеңіс күні құтты болсын, сіздерге мол бақыт әкелсін!

Шәмей БІЛГІШБАЙҚЫЗЫ.

ЖАНЫҢДА ЖҮР ЖАҚСЫ АДАМ

Суретте: Ұлы Отан соғысының және еңбек ардагері Ғайнутдинов Сергей Александрович өз жанұясымен бірге.

★ ҰЛЫ ЖЕҢІСТІҢ 56 ЖЫЛДЫҒЫ ҚАРСАҢЫНДА

АУЫЛ АҒАСЫ

Шөлім де бар,
Бір тамшы су тамбайтын
Көлім де бар,
Дауылдан қымбантайтын.
Осы дала,
Осы түз -
Осы жерге
Бір ел, шіркін, болсашы
сұқтанбайтын!

Қадыр Мырза-Әли.

ӨМІР-ӨЗЕН

Не нәрсені болмасын уақыт шешеді, уақыт басады және уақыт орын-орнына қояды делінеді. Әйтсе де, өткен ғасырдың орта шенінде болған ең сұрапыл, ең қанды балақ қырғын соғыс атанған Ұлы Отан соғысы белгілі қағидаға оншалықты санасар ма екен?! Жыл артына жыл салып, ауыр жара тігісі көмескіленіп, тарих қойнауына тереңдей түскенімен, ал Отан, Жер үшін жанын пида қылып, жат елде қаза болған жаужүрек жауынгерлер былай, туған ортаға оралғандардың өзінің қатары тым сиреп кеткен шақта, бұл тақырып мазмұндылығын тереңдетіп, жаңа тұрғыдан белес алып, жаңа сипаттама сатысына көтеріліп, ендігіде соғыс өрті шарпыған, оның адам төзгісіз ауыртпалығын бастан өткерген орны бөлек өр ұрпақтың естелік-елесінен орын алған. Ал олардың соғыс кезінде 4-5 жасар жасөспірімдері былай, сол 1941 жылы туғандарының өзі 60 жасқа толып отыр. Иә, Ұлы Отан соғысының басталғанына биыл 60 жыл! Бүгінгі әңгіме арқауы, міне, соғыс алдында небары 4 жасар, асық ойнап, доп қуған, ат төбеліндей кішкентай ауылдың жалаң бұт каршадай қара баласының өмір жолы, оның бұғанасы қатпай тағдыр тауқыметін үлкендермен бірдей көтерген қиын-қыстау қалыптасу кезеңі болмақ. Мұның өзі еліміздің егемен ел болғанына биыл 10 жыл толғалы отырғанда артық бола қоймас. Жаңа ғасырға нық қадам жасап, болашаққа қанатын комдай ұшқан жаңа ұрпаққа, жаңа заман қарлығаштарына тіптен мұның өзі, дұрыс та шығар.

Шақаман. Ол кезде бұл кеңес дәуіріне бейімделіп, "Бірінші май" колхозы атанатын. Қара Нұраның оң қабақ қалың тоғайшығы мен Шақаман шоқысының бөктерін бауырлай ұзыннан-ұзақ бір көше бойлаған 30-40 үйден тұратын нағыз қазақи қарапайым ауыл еді. Тұрғындары малсақ, еңбекқор жандар, таң сыза тұрғаннан, қас қарайып, ымырт жабылғанша бел жазбай күнкөріс қарекетімен болатын. Көктемнің алғашқы лебі дем бере, жерден көк қылтия, ауыл қаңырап бос қалатын. Себебі, диқан қауымы қиқулап егін салуға аттанса, малшылар ірі қараны, бойдағы мен сауынын ерте жайлауға шығаратын. Белгілі, суы мол, шөбі шүйгін Шөптікөлдің күншығыс қиянына таман, Қарасуды бойлай орнығатын. Әкесі Бекен малшы, ал шешесі Зақыш сауыншы болғандықтан, ағайынды Есен мен Шора кішкентайынан көшпен бірге жүріп, малмен көзін ашып, саланың ауыр еңбегіне бейім өсті. Сұрапыл соғыстың шиеленісіп, жау жағадан алған кез еді ол. "Бәрін майданға, бәрін Жеңіске" ұранымен тылдағы еңбектің де күрделеніп-қиындап, уақыт есебінен асқынып кеткен шағытын. Еңкейген қариясы мен еңбектеген жасы боп бір мақсат, бір мүддеге бар күш-жігерді сарқа жұмсады. Мысалы, 1942 жылдың қорытындысы шағырылғанда, 85 жастағы Ашықбаев ақсақал 250 еңбеккүн тапқанын, ал Нұрғалып Жұмабаевтың 613 еңбеккүнге қолы жеткенін аудандық, облыстық газеттер мақтанышпен паш еткен болатын. Осындай, маңдай терді сылып алған ащы, ауыр еңбек астында ерлі-зайыпты Бекен мен Зақыш та жүрсе көзге түспес, елеулі бала еңбегі де ортақтас еді.

- Ол кез әлі де мектепке бара қоймаған 6 жасар баламын, - дейді өткенге ойлана салиқалы ой жүгірткен Шора Бекенұлы. - Бірақ, соғыстың не екенін, қара қағаз келіп, қайғыру: бірі баласын, бірі бауырын, енді бірі жұбайын жоғалтудың да орны толмас күйік, үлкен соққы екенін түсіне бастаған шақ. Содан да атқа ие боп, мал басында жүргенде, өзімнен-өзім ыза болып, кек қиялы кернейтін. Әредік, табыннан бөлініп шашыраған қараны, аттың бауырына алып тықсыртып, небір жауға шүйліккендей бестінің үстінде тепеңдей беруші едім. Ал, Есен менен үлкен болғандықтан, оның ой қорытуы бөлектін. Келесі жыл, одан арғы жыл біздің әулетке тіптен қиындап кетті. Сүйеу артып, арқа тұтар әкемізді еңбек майданына алды. Көптеген өзі сияқтылармен Қарағандының 20 бис шахтасына түсті. Содан елге тек, қуанышты хабармен бірге оралды. Біз болсақ, шешемізге, оның төзімсіз ауыр еңбегіне қолқабыс жасауға тырыстық. Мен 9-ға толып, екінші класта оқығанда, өзімді ересектерше сезінетінмін. Ол уақта сауыншылардың атқарар міндеті есепсіз еді. Сөйтіп жүріп қажымайтын, талмайтын: отбасы, ошақ қасында, бала тәрбиесін де тыс қалдырмайтын. Және қай жерде, қандай жұмысты атқарса да ауыздары өлең айтудан босамайтын. Мен үшін ең қиямeті енесін идірген соң, торпақтай бұзауды тез емшектен айырып, бөлектеп әкету болатын. Киім жоқ аяғынның кейкейде мылжа мылжасын шығарады-ау! Не жыларыңды, не жалбарынарыңды білмейсің. Кір-қоқысын шайып тастап, арбаның белдігіне, бұзаулардың таз-қотырына жағатын салидол майын жаға сап, безек қағып қайтадан міндетіңе кірісесің. Кейінде 4-5 класты Байтуған ауылында оқығанда, одан соң Қаратaлдағы оқу орнының қара шаңырағы № 2 орта мектепте дәріс алғанымда, жазғы каникул бойы фермада өз алдыма еңбекақы тауып жүрдім. Тіптен атарбамен Қаратaлдың май заводына сүт тасуды да үлкендер сеніп тапсыратын. Ол уақта сиыр үш мезгіл сауылады. Кешкілігін өткізіп келгенше түн жамылып кетеді. Осы сәттер кішкене бала жүрегіме қорқыныш ұялататын. Өйткені Шақаман мен Қаратал арасында көптеген сай кездеседі. Ең үлкен сулы-нулысы Өріктісай еді. Қазір мұны Попов яр деп алыпты. Осылайша еңбек жолымды жастайымнан аштым және оны мектепте білім алумен ұштастыра сабақтадым. Соған қарамастан 10 класты ойдағыдай тәмәмдадым.

(Жалғасы бар)

Боташ БЕКМАҒАМБЕТОВ,
Шақаман ауылы.
Суретте: Шора Бекенұлы

СЛУЖБА 01 ИНФОРМИРУЕТ

Наступила пожароопасная пора

С наступлением летнего пожароопасного периода участились случаи пожаров в населенных пунктах, вдоль рек и в степных массивах, вдоль автомобильных дорог.

Несмотря на то, что неоднократно в районной газете писалось о том, к каким последствиям может привести пользование открытым огнем (в т.ч. сжигание мусора в населенных пунктах и разведение костров вдоль рек), жители района часто нарушают правила пожарной безопасности.

Так, за период потепления, когда началось массовое сжигание мусора, только в районном центре п. Киевка произошло 5 возгораний. И если бы не оперативные действия пожарных ПЧ-39 ГПС, неизвестно, к каким последствиям привела бы халатность некоторых граждан. Дважды было загорание травы сухостоя и на кладбище в центре п. Киевка, два загорания произошло вблизи хозпостроек, одно — в кузове грузового автомобиля. Пожарами был нанесен незначительный ущерб.

С целью предотвращения пожаров в результате сжигания мусора сотрудниками ПЧ-39 ГПС проводятся рейды как в дневное, так и в ночное время. В период с 9 по 15 апреля 2001 года к административной ответственности привлечено 26 нарушителей правил пожарной безопасности. Несмотря на это, костры продолжают гореть. Чаще их можно увидеть во время проведения субботников. Здесь проявляли "усердие" центр первой медико-санитарной помощи, ЦРБ, отдел культуры, казначейство, узел государственной почты и др.

К сожалению , на некоторых граждан и руководителей не повлияли разъяснения и предупреждения сотрудников Государственной противопожарной службы. К таким нарушителям применялись более строгие меры.

Напоминаем, что в соответствии с кодексом об административных нарушениях РК сжигание мусора и отходов, влечет штраф на граждан до 3-х МРП (минимальных расчетных показателей), на должностных лиц до 50 МРП. На сегодня МРП соответствует 775 тенге. То есть за сжигание мусора гражданин может быть оштрафован на сумму до 2325 тенге, а руководитель — до 38750 тенге. Простая арифметика указывает на то, что вывозить мусор обходится намного дешевле, чем оплачивать штраф за его сжигание. И еще, мусор запрещено уничтожать огнем в любом месте: во дворе своего дома, огороде или за пределами своего участка.

С началом летнего сезона пожары нередко происходят в зарослях вдоль рек, в результате чего уничтожаются большие площади кустарника. В считанные часы уничтожается богатство, которое создавалось природой годами. Причиной таких пожаров является неосторожность отдыхающих при разведении костров: огонь разжигается вблизи насаждений, бросаются непотушенными костры и ветер, господствующий в степях, перенося искры пламени способствует развитию пожара. Поэтому напоминаем, что при разведении костров в местах отдыха необходимо принять меры предосторожности: огонь разводить только в неветренную погоду на расстоянии не менее 15 м от сгораемых предметов и насаждений. За ненадобностью необходимо костер залить водой так, чтобы он не мог разгореться вновь даже под влиянием сильного ветра.

И еще об одной опасности...

С наступлением лета на предприятиях при проведении сельхозработ, в жилых домах во время ремонта проводятся газоэлектросварочные работы, при проведении которых, в случае нарушения ППБ происходят пожары. Чтобы избежать беды необходимо перед началом работ принять следующие меры: исключить в радиусе 5м сгораемые материалы, место проведения работ обеспечить средствами пожаротушения (огнетушитель или ящик с песком, лопата и ведро с водой) . В случае проведения огневых работ вблизи сгораемых конструкций необходимо защищать их от возгорания металлическим защитным экраном или пролить водой. А также принять меры против разлета искр. Нельзя допускать соприкосновения кислородных баллонов, редукторов и другого газосварочного оборудования с маслами, а также с промасленной одеждой и ветошью. После проведения работ необходимо проконтролировать место работ в течение 2-3 часов. Допускаются к газоэлектросварочным работам только лица, имеющие соответствующее квалификационное удостоверение и талон по технике пожарной безопасности, который выдаётся Государственной противопожарной службой. Только при соблюдении необходимых мер пожарной безопасности вы сможете благополучно произвести ремонт и строительство.

И снова Государственная противопожарная служба обращается к водителям автомотосредств. Очевидно, вы не раз были свидетелями пожаров вдоль дорог, которые наносят экологический вред, уничтожая на своем пути растительность и живность. Чтобы избежать этого , водителю необходимо быть бдительным: не бросать окурки вдоль дорог, не передвигаться на автомобиле по высокому травостою, сенокосным и хлебным массивам, проверить и отремонтировать искрогасители и поршневые группы автотехники, отрегулировать системы газораспределения и подачи топлива.

В случае возникновения пожара звоните: 01.

А. ОХИНЬКО,
старший инженер ПЧ-39 ГПС,
капитан вн. службы.

Дебатный клуб "Перекресток"

ШКОЛЬНАЯ ЖИЗНЬ

В декабре 1999 года в школе открылся кружок "Круглый стол-лекторий", руководителем которого был назначен Н.Д.Бикенов. В кружок, где рассматривали внешнюю и внутреннюю политику современного Казахстана, вошли учащиеся 7-11 классов.

По инициативе руководителя кружка были налажены связи с институтом актуального образования "Болашак", а 10 мая 2000 года участники кружка вместе с руководителем выехали в город Караганду для встречи со студентами "Болашака". Встречу организовал заместитель декана по воспитательной части института Туркенов Талгат Куанышевич. Здесь и было решено совместно координировать работу. Студенты предложили открыть у себя в школе клуб для рассмотрения политических вопросов в форме диспута или дебатов. Нам были подарены брошюра дебатных игр, журнал "Политолог", газета "Болашак" .

По приезду в свою школу 19 мая 2000 г. был открыт дебатный клуб "Перекресток". Само название выходило из того, что в клубе рассматривались политические, социальные, экономические, духовные и другие проблемные вопросы современного Казахстана. С начала учебного года в дебатном клубе были рассмотрены такие темы, как: "Оправдано ли реформирование в системе среднего образования?», "Оправдано ли привлечение иностранных инвестиций в экономику Казахстана?". Но главным событием нашего клуба стало проведение в школе районного семинара, где была показана работа кружков нашей школы. На семинар приехали представители "Болашака" — заместитель декана по воспитательной части Т.К.Туркенов, студент, участник республиканских дебатных игр Тохтар Айгерим и победитель областного конкурса "Учитель года" преподаватель истории Каркаралинского района Д.Ш.Жекебаев.

В работе семинара участники дебатного клуба Айдарханова Айзада (11 кл.), Туркенова Салтанат (10 кл.), Саитова Марина (10 кл.), Оразалинов Кабиден (8 кл.), Смакова Роза (8 кл.) рассмотрели одну из актуальных проблем современности, проблему религиозного экстремизма. Гости дали высокую оценку дебатным играм. А руководитель Нурлан Доскенович предложил проводить дебатные игры на районном уровне. В перспективе — участие в областных дебатных играх.

В настоящее время дебатный клуб уже дважды участвовал в областных играх. В первый раз в декабре 2000 г. на тему "Наркомания, алкоголь и табакокурение опасно для всего общества», где наш клуб представляла команда "Болашак" (С.Туркенова, М.Саитова, А.Айдарханова). Во второй раз в весенних играх в марте на тему: "Современная молодежь не патриотична", где мы представили две команды: казахскую лигу "Нура" (Ильясова Жулдыз, 10 кл., Сабиева Гулим, 10 кл., Айдарханова Айзада, 11 кл.) и русскую лигу "Нурсат" (Бондаренко Людмила, 8 кл., Оразалинов Кабиден 8 кл., Смакова Роза 8 кл.). В областных играх мы занимали 5-6 места среди 11-15 команд. И это неплохо. В последней игре звания лучших спикеров турнира были удостоены и наши дебатеры: Айдарханова Айзада (казахская лига) и Смакова Роза (русская лига). Особо хотели бы мы поблагодарить руководителя ТОО "Жартас" Намысова Думана Омиркожиновича, человека, тесно связанного с образованием и душой болеющего за него. Все выезды в город Караганду на участие в дебатных играх и на встречу со студентами в "Болашак" спонсировал Думан Омиркожинович.

Хотелось бы несколько слов сказать об областных дебатных играх, где участвуют победители городских игр. Из сельских районов участвует пока лишь Каркаралинский район и наш . Дебаты проходят по формату "Карела Поппера", где в команде участвуют три человека или три спикера. Тема следующих областных дебатных игр: "Ужесточение наказания несовершеннолетних за преступление оправдано».

Всех, кого заинтересовали дебатные игры, мы приглашаем к сотрудничеству . А живем мы в с. Захаровке и учимся в средней школе им. Талжанова. Имена наши вы уже знаете. Звоните или пишите.

Оргкомитет клуба "Перекресток".